EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2020/1915,

annettu 14 päivänä toukokuuta 2020,

joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöstä vastuuvapauden myöntämisestä ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2018

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaavan eurooppalaisen yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2018,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 100 artiklan ja liitteen V,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A9-0049/2020),

A. ottaa huomioon, että ITERistä ja fuusioenergian kehittämisestä vastaava eurooppalainen yhteisyritys perustettiin 35 vuodeksi maaliskuussa 2007 neuvoston päätöksellä 2007/198/Euratom ([1]);

B. ottaa huomioon, että yhteisyrityksen osakkaita ovat Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom), jota edustaa komissio, Euratomin jäsenvaltiot sekä kolmannet maat, jotka ovat tehneet Euratomin kanssa yhteistyösopimuksen hallitun ydinfuusion alalla;

C. ottaa huomioon, että yhteisyrityksen tavoitteena on vastata unionin osuudesta fuusioenergia-alan kansainvälisessä ITER-hankkeessa, panna täytäntöön Euratomin ja Japanin välinen laajempaa lähestymistapaa koskeva sopimus ja valmistella demonstraatiofuusioreaktorin rakentamista;

D. ottaa huomioon, että yhteisyritys aloitti itsenäisen toimintansa maaliskuussa 2008;

Yleistä

1. toteaa tilintarkastustuomioistuimen katsovan kertomuksessaan yhteisyrityksen tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2018, että tilinpäätös antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. päivältä joulukuuta 2018 sekä sen toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitosääntöjen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti;

2. toteaa, että yhteisyrityksen varainhoitovuodelta 2018 annetun tilinpäätöksen perustana olevat toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja sääntöjenmukaiset;

3. korostaa, että yhteisyritys laski uudelleen osuutensa hankkeen rakennusvaiheesta ja sai tulokseksi 12 000 000 000 euroa, kun neuvoston vuonna 2010 hyväksymä määrä oli 6 600 000 000 euroa; toteaa, että tähän lukuun ei sisälly varautumisia ennakoimattomiin tapahtumiin, vaikka komissio ehdotti, että jopa 24 kuukauden liikkumavara aikataulussa ja 10–20 prosentin liikkumavara budjetissa olisivat asianmukaisia;

4. panee merkille, että marraskuussa 2016 ITER-organisaation neuvosto hyväksyi ITER-hankkeen uuden perusuran; panee merkille, että ITERin uudessa perusurassa arvioidaan, että ensimmäisen plasman vaihe saavutetaan ja käyttövaihe alkaa vuonna 2025 ja rakennusvaihe saadaan päätökseen vuonna 2035; panee kuitenkin merkille, että aiemmassa, vuoden 2010 perusurassa rakennusvaiheen arvioitiin valmistuvan vuonna 2020; toteaa kuitenkin, että uuden perusuran määräajan katsotaan olevan teknisesti aikaisin mahdollinen ajankohta;

5. toteaa, että Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti maaliskuussa 2017 neuvostolle päätöksestään erota unionista ja Euratomista; panee huolestuneena merkille, että tällä voi olla vaikutusta yhteisyrityksen ja ITER-hankkeen vuoden 2020 jälkeisiin toimiin;

([1]) Neuvoston päätös 2007/198/Euratom, tehty 27. maaliskuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle (EUVL L 90, 30.3.2007, s. 58).

6. pitää myönteisenä, että neuvosto valtuutti huhtikuussa 2018 komission hyväksymään ITERin uuden perusuran Euratomin puolesta ja vahvisti sitoumuksensa asettaa resursseja saataville seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen asettamissa rajoissa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mahdollisia myöhempiä monivuotisesta rahoituskehyksestä käytäviä neuvotteluja, joissa määritetään tulevan rahoituksen yksityiskohdat ([2]);

7. korostaa, että rakennusvaiheen lisäksi yhteisyrityksen on rahoitettava ITERin käyttövaihetta vuodesta 2035 alkaen sekä sen jälkeen ITERin deaktivointivaihetta ja käytöstäpoistovaihetta; panee merkille, että deaktivointivaiheeseen arvioitiin tarvittavan 95 540 000 euroa ja käytöstäpoistovaiheeseen 180 200 000 euroa; toteaa, että ITER-hanke jatkuu vuoteen 2042, jolloin ITER-sopimus päättyy, ja että unioni osallistuu ITER-hankkeen kustannuksiin siihen asti; toteaa, että näihin lisäkustannuksiin kuuluvat viimeiset yhden vuoden käteissuoritukset käyttövaiheeseen ja käytöstäpoistovaiheeseen sekä deaktivointivaiheen kokonaiskustannukset;

8. toteaa, että on edelleen olemassa riski, että kustannukset kasvavat entisestään ja hankkeen täytäntöönpano viivästyy nykyiseen hyväksyttyyn perusuraan verrattuna, vaikka hankkeen rakennusvaihetta koskevaan yhteisyrityksen osuuteen liittyviä varainhoito- ja valvontatoimia on onnistuttu parantamaan; kehottaa yhteisyritystä olemaan ylittämättä nykyisen hyväksytyn perusuran mukaisia hankkeen kokonaiskustannuksia;

9. toteaa, että tehokas viestintä on olennaista unionin rahoittamien hankkeiden onnistumisen kannalta; katsoo, että on tärkeää parantaa yhteisyrityksen saavutusten näkyvyyttä ja levittää tietoa niiden tuottamasta lisäarvosta; kehottaa yhteisyritystä jatkamaan ennakoivia tiedotuskäytäntöjä levittämällä tutkimustuloksensa yleisölle esimerkiksi sosiaalisen median tai muiden viestintäkanavien kautta ja lisäämään siten yleistä tietoisuutta unionin tuen vaikutuksesta kiinnittäen erityistä huomiota markkinoille pääsyyn;

10. pyytää tilintarkastustuomioistuinta arvioimaan luontoissuoritusten laskemisessa ja niiden arvon määrittämisessä käytettävän menetelmän asianmukaisuuden ja luotettavuuden;

Talousarvio- ja varainhallinto

11. panee merkille, että yhteisyrityksen käytettävissä olevaan varainhoitovuoden 2018 lopulliseen talousarvioon sisältyi 706 230 231 euroa maksusitoumusmäärärahoja ja 847 366 988 euroa maksumäärärahoja; toteaa, että maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 98,4 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 96,1 prosenttia (99,9 prosenttia ja 96,3 prosenttia vuonna 2017);

12. toteaa, että koska talousarvion suunnitteluprosessissa oli puutteita vuonna 2017, vuosien 2017 ja 2018 maksumäärärahatarpeet olivat alkuperäiseen talousarvioon kirjattuja maksumäärärahoja suuremmat; toteaa, että yhteisyrityksen tarvitsemat lisämaksumäärärahat olivat 160 700 000 euroa eli 25 prosenttia alkuperäistä talousarviota suuremmat; panee merkille yhteisyrityksen vastauksen, jossa todetaan, että yhteisyritys on kiitollinen Euratomille lisärahoitusosuudesta vuoden 2018 talousarvioon ja että yhteisyritys haluaa ilmoittaa, että maksumäärärahojen puute ei olisi vaikuttanut mitenkään eikä aiheuttanut riskiä, sillä ITER-organisaatiolle maksettiin 137 000 000 euroa ennakkona vuoden 2019 käteismaksuosuudesta; panee merkille, että maksujen ennakointijärjestelmä on suunniteltu kokonaan uudelleen ja integroitu uuteen varainhoidon hallinnan välineeseen ja että tämä ja uusi organisaatiorakenne varmistaa asianmukaisen talousarviosuunnittelun ja sitä on jo käytetty määritettäessä vuoden 2019 talousarvion tuloja;

13. pitää myönteisenä, että maksusitoumusmäärärahoihin käytettävissä olleista 706 200 000 eurosta 98,4 prosenttia toteutettiin suorien yksittäisten sitoumusten perusteella (96,5 prosenttia vuonna 2017);

14. toteaa, että vuonna 2018 toteutunut saldo oli 1 316 734 euroa (17 236 192 euroa vuonna 2017);

([2]) Euroopan unionin neuvosto, 7881/18, hyväksytty 12. huhtikuuta 2018.

15. huomauttaa, että yhteisyritys teki vuonna 2018 tasausmaksun, jolla hyväksyttyihin ja tarkistettuihin henkilöstön matkakuluihin liittyviä maksuja siirrettiin 1 000 000 euroa hallinnollisesta talousarviosta toimintatalousarvioon; panee merkille, että tasausmaksussa ei kuitenkaan noudatettu talousarvion erittelyperiaatetta; panee merkille yhteisyrityksen vastauksen, jossa todettiin, että yhteisyrityksen mielestä tasauksen maksaminen koko määrän ja erottelemattomien erien osalta ei ollut paras mahdollinen tapa, koska se johti todettuun avoimuuden puutteeseen; odottaa kuitenkin, että tilintarkastustuomioistuin vahvistaa vuoden 2019 vuosikertomuksessaan yhteisyrityksen kaupallisen osaston vuoden 2019 aikana tekemät parannukset;

16. panee merkille, että yhteisyritys saavutti ITER-organisaation neuvoston ja hallintoneuvoston vuodelle 2018 asettamista välitavoitteista kuusi ja että aikataulutehokkuusindeksiksi tuli 93 prosenttia (kun se oli 91 prosenttia vuonna 2017, 70 prosenttia vuonna 2016 ja 75 prosenttia vuonna 2015); panee myös merkille ITER-organisaation vahvistaneen joulukuussa 2018, että ensimmäiseen plasmaan liittyvistä rakennustöistä, jotka on määrä saattaa päätökseen vuoteen 2025 mennessä, 60 prosenttia oli valmistunut (50 prosenttia vuonna 2017);

Tuloksellisuus

17. panee tilintarkastustuomioistuimen kertomuksesta merkille, että pääjohtajan päätöstä muuttaa äskettäin palkatun ylemmän johtajan työskentelypaikka Barcelonasta Cadaracheen ei ollut dokumentoitu asianmukaisesti, mikä olisi ollut perusteena ylimääräisille palkkakustannuksille erilaisen korjauskertoimen vuoksi; on tyytyväinen siihen, että yhteisyritys myöntää vastauksessaan, että työskentelypaikan muutosta ei ollut dokumentoitu asianmukaisesti, koska nimittävällä viranomaisella oli valtuudet päättää siitä; huomauttaa, että yhteisyritykselle aiheutui poloidaalista magneettikenttää (PF) koskevassa hankkeessa joitakin riskejä, jotka vaativat ylemmän johtajan huomiota; toteaa, että pääjohtaja päättikin pyytää ehdokasta aloittamaan heti Cadarachessa varmistaakseen, että PF-kriisi saisi täyden huomion;

18. toteaa tyytyväisenä, että tilapäistyöryhmän ehdotuksen perusteella yhteisyritys on hankkeen edistymisen seuraamiseksi käyttänyt ansaitun arvon hallinnan järjestelmää ITER-hyvitysjärjestelmän sijaan, ja sen tulokset toimitetaan nyt rutiininomaisesti;

19. panee merkille edistymisen ITER-hankkeen rakennustöissä, jotka koskevat tokamak-tyyppistä säiliötä ympäröivän valtavan biosuojan loppuun saattamista ja ensimmäisten komponenttien asentamista tokamak-rakennukseen;

Eturistiriitojen ennaltaehkäisy ja hallinta sekä avoimuus

20. panee merkille, että yhteisyrityksen hallintoneuvosto jatkoi vuonna 2017 petostentorjuntastrategian julkisia hankintoja koskevan osan täytäntöönpanoa; toteaa, että yhteisyritys hyväksyi sen omiin hankintoja koskevia petosriskejä kuvaaviin indikaattoreihin eli hälyttäviin merkkeihin perustuvan tarkistuslistan, jota pidetään edellytyksenä petostentorjunnan tietoteknisen välineen kehittämiselle, ja toteaa sen kehittäneen nämä sisäisesti; panee merkille, että petostentorjunnasta ja eettisistä kysymyksistä vastaava virkamies koordinoi edelleen yhteisyrityksen petostentorjuntastrategian täytäntöönpanoa tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianomaisten yksiköiden kanssa, ja panee tyytyväisenä merkille, että työryhmä ryhtyi jatkamaan petostentorjuntastrategian kehittämistä vuoden 2018 lopussa;

Henkilöstö ja palvelukseenotto

21. toteaa, että tilintarkastustuomioistuin havaitsi keskeisen hallintohenkilöstön palvelukseenotossa huomattavia puutteita; panee merkille, että vastauksessaan yhteisyritys totesi, että tilintarkastustuomioistuimen havainnon seurauksena ja Six Sigma -ohjelman avulla analysoitiin, määritettiin ja toteutettiin parannuksia, ja toteaa, että yhteisyritys tehosti valintaprosessinsa vakautta sekä käynnissä olevia lisätoimenpiteitä; kehottaa yhteisyritystä välttämään tulevaisuudessa sääntöjenvastaisuuksia ja puutteita;

22. panee merkille, että vuoden 2018 lopussa yhteisyrityksen henkilöstötaulukossa oli 162 naista ja 284 miestä ja että kolmessa viidestä henkilöstöryhmästä suurin osa viroista oli miesten hallussa, kun taas yli 50 prosenttia unionin sopimussuhteisista toimihenkilöistä ja avustavista virkamiehistä oli naisia; panee merkille, että yhteisyrityksen henkilöstössä oli edustettuna 22 jäsenvaltioita, että suurin osa henkilöstön jäsenistä oli lähtöisin kolmesta jäsenvaltiosta ja että neljä henkilöstön jäsentä tuli kustakin muusta neljästä jäsenvaltiosta; kehottaa yhteisyritystä pyrkimään tasapuolisempaan maantieteelliseen edustukseen, mutta myöntää, että tämä riippuu työnhakijoista ja kiinnostuksenilmaisupyyntöön vastaajista;

Sisäinen valvonta

23. toteaa, ettei yhteisyritys ole toteuttanut johdonmukaisesti jatkotoimia ylemmän johdon sidonnaisuuksia koskevien ilmoitusten johdosta; panee tyytyväisenä merkille, että yhteisyritys on laatinut ja ottanut käyttöön asiakirjoja, jotka koskevat kaikkien johtajien yleisten sidonnaisuuksia koskevien ilmoitusten hallinnointia yhteisyrityksen eturistiriitoja koskevien sääntöjen 13 artiklan mukaisesti; panee lisäksi merkille, että eettisistä kysymyksistä vastaava virkamies järjesti tammikuussa 2019 aihetta koskevan esittelytilaisuuden kaikille johtajille;

24. panee merkille, että 25. tammikuuta 2018 unionin yleinen tuomioistuin antoi tuomion, jolla kumottiin valintamenettelyn tulokset, mukaan lukien päätökset valittujen hakijoiden nimittämisestä valintamenettelyn varallaololuetteloista; panee merkille, että vaikka julkisasiamiehen 29. tammikuuta 2019 antamassa lausunnossa tuettiin yhteisyrityksen huhtikuussa 2018 nostamaa kannetta Euroopan unionin tuomioistuimessa (unionin tuomioistuin) ja ehdotettiin, että unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen päätöksen peruuttaa valittujen hakijoiden nimittämisen, mutta ei varallaololuetteloa, unionin tuomioistuin piti voimassa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion ([3]); kehottaa yhteisyritystä noudattamaan valintamenettelyn sääntöjä, jotta tulevaisuudessa vältytään oikeudenkäynneiltä;

25. toteaa, että sisäistä tiedottamista koskevien strategioiden puutteiden vuoksi organisaation sisällä ei voitu varmistaa asianmukaisen tiedon levittämistä käytöstäpoistovaiheen arvioiduista kustannuksista ja että siksi yhteisyritys ei antanut edellisten vuosien tilinpäätöksissä lainkaan tietoja näistä vastuista, joiden määräksi on arvioitu 85 200 000 euroa; panee kuitenkin tyytyväisenä merkille yhteisyrityksen vastauksen, jonka mukaan puutteet on jo korjattu kahdella toimella, ylin johto toimittaa tilinpitäjälle kaikki asiaankuuluvat tiedot ja sisäinen prosessi ”PM-76 Vuotuinen tilinpäätös – varainhoitovuoden avaaminen/päättäminen” on päivitetty toukokuussa 2019;

Operatiiviset hankinnat ja avustukset

26. toteaa, että vuonna 2018 käynnistettiin 55 operatiivista hankintamenettelyä ja allekirjoitettiin 69 hankintasopimusta sekä käynnistettiin yksi avustusmenettely ja allekirjoitettiin kaksi.

([3]) Unionin tuomioistuimen tuomio, 8.5.2019, ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten perustettu eurooppalainen yhteisyritys vastaan Yosu Galocha, C-243/18 P ECLI:EU:C:2019:378.